

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

הלכות תשעת הימים

כיבוס וגיהוץ

- א. מדינא דגמ' אסור לכבס בגדים בשבוע שחל בו ט' באב, וכן נהגו חלק מבני עדות המזרח. ומנהג בני אשכנז מר"ח אב שאין מכבסין בגדים ואין להקל בזה. ואף אם אינו לובשם בתשעת הימים אסור לכבס.
- ב. מבני עדות המזרח יש הנוהגים שלא לכבס רק בשבוע שחל בו ט' באב.
- ג. כיבוס בניקוי יבש הרי הוא בכלל כיבוס.
- ד. מותר לנקות כתם מקומי בבגד.
- ה. בכלל איסור כיבוס הוא בגדים ומגבות סדינים מצעים ומפות.
- ו. גיהוץ בגדים דינו ככיבוס.
- ז. כשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש מכובס. וכן אסור להציע את המיטה בסדינים מכובסים. וכן אסור להשתמש במגבות ובמפות מכובסים.
- ח. בכדי שיהיה מותר ללבוש הבגדים המכובסים לכתחילה, יש להכינם קודם תשעת הימים ע"י לבישתם. אם לא הכינו אפשר להכין בשבת ע"י שלובש בגד ומחליפו כל כמה שעות לבגד אחר המכובס. [דרך באופן שלובשו כמה שעות אין בכך חשב מכין לחול משום שלובשו בשביל יום השבת, אולם אם מחליפו מיד, הרי זה נחשב כמכין לחול ואסור].
- ט. שיעור הזמן שצריך ללבוש הבגד בכדי להכינו, הוא זמן מה של כמה דקות.
- י. אם לא הכין את הבגדים ע"י לבישה, בשעת הדחק יש להקל ללכלכו מעט בריצפה, שלא יהיה בגדר מכובס ממש.
- יא. בגדי זיעה דהיינו בגדים הסמוכים לגוף יש מקילים שמותר ללבוש מכובסים, אך לכתחילה גם בזה יש ללכלכו בריצפה.
- יב. לכבוד שבת מותר ללבוש כל בגדי שבת כרגיל. אכן בסדינים ומצעים, אף בשבת אין להחליף למכובסים.
- יג. בגדים חדשים אף בגדים שאינם חשובים אסור ללובשם בתשעת הימים ואף בשבת אסור.

יד. בגדי זיעה חדשים מותר ללבוש בשבת בתשעת הימים. [ושאר בגדים חדשים אסור אף בשבת כנ"ל בסי"ג].

טו. בגדי ילדים קטנים, כל זמן שמלכלכים בגדיהם מותר לכבסם כרגיל, ואף מותר לתלותם בחוץ משום שניכר שהם בגדי ילדים קטנים.

טז. יש מקילים לכבס בגדי ילדים עד גיל בר מצוה עד השבוע שחל בו.

יז. כשמכבס בגדי ילדים, אסור להוסיף לכיבוס בגדי גדולים יחד עם בגדי הילדים.

יח. אם יש רק בגדים שמדיפים ריח רע, מותר לכבסם אם אין בגדים אחרים והכל לפי הענין.

יט. אם אין לו בגד ויש לו שתי אפשרויות, או לכבס או לקנות בגדים חדשים, השבוע הזה עדיף לכבס, אבל בשבוע שחל בו עדיף לקנות.

רחיצה

כ. אסור לרחוץ את הגוף ואפילו בצונן, חוץ מפניו ידיו ורגליו שמותר בצונן, והשנה שראש חודש חל בערב שבת מי שרוחץ תמיד בערב שבת מותר לרחוץ כל גופו בחמים ואף בסבון.

כא. רחיצה שלא לשם תענוג מותרת. ולכן אדם הסובל מזיעה כגון שמלוכלך מאוד מזיעה, מותר לרחוץ אבר אבר במים קרים. במקומות שיש ריבוי זיעה ואינו יורד על ידי מים קרים מותר ע"י מים חמים עם סבון לפי הצורך בלבד, וכדאי הוא בית אלוקינו שנצער עצמנו על חורבנו וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה.

כב. רחיצה לרפואה מותרת. לכן מי שיש לו פצעים וצריך לשוטפם מותר. וכן מי שיודע בבירור שאם לא ירחץ יהיו לו פצעים, מותר לשטוף לפי הצורך בלבד, ואם די בקרים אסור בחמים.

כג. רחיצה על ידי מגבת רטובה או מגבונים לחים מותר.

כד. ילדים עד סמוך לגיל בר מצוה יש להקל להם ברחיצה.

כה. טבילת עזרא מותרת. ויש מקילין במי שרגיל לטבול במקוה מידי יום, שמותר לטבול גם בתשעת הימים.

כו. מי שרגיל להתרחץ במים חמים וסבון כל ערב שבת ומעולם לא ביטל זאת אלא מחמת אונס, מותר גם בערב שבת חזון לרחוץ ראשו פניו ידיו ורגליו במים חמים עם סבון. ושאר הגוף אסור אף במים קרים. ולגבי הסובל מזיעה נתבאר לעיל סכ"א.

נטילת צפורניים

כז. נחלקו האחרונים האם מותר ליטול צפורניים בשבוע שחל בו תשעה באב, לכבוד שבת ודאי מותר ומי שמיקל ליטול צפורניים במשך שבוע זה יש לו על מה לסמוך.

כח. בראש חודש אף שחל בערב שבת יש הנוהגים כצוואת רבי יהודה החסיד לא ליטול צפורניים, והנוהגים איסור בזה יכולים ליטול ביום חמישי, ואף שבעלמא אין נוטלין צפורניים ביום חמישי אבל מכיון שרראש חודש חל ביום חמישי אפשר ליטול צפורניים ביום חמישי.

בשר ויין

כט. מנהג בני אשכנז שאין אוכלים בשר ואין שותים יין מר"ח אב. ולבני עדות המזרח יש בזה מנהגים שונים, והרבה מבני עדות המזרח נוהגים שלא לאכול בשר ויין ממוצאי ר"ח אב.

ל. גם תבשיל שהתבשל עם בשר נוהגים שלא לאכול, ולכן תפוחי אדמה שהתבשלו עם בשר אין לאכול את התפוא"א.

לא. מותר לשתות משקאות חריפים שאין בהם תערובת של יין כגון בירה, ליקר, וויסקי, וכדו'.

לב. ילדים עד גיל שלוש שנים אפשר לתת להם לאכול בשר, ומגיל שלוש עד גיל שיודעין להתאבל ירושלים נחלקו הפוסקים האם רשאים ליתן להם בשר, ודעת המשנה ברורה להחמיר בזה. ותבשיל שהתבשל עם בשר יש להקל לתת לקטנים.

לג. יולדת תוך ל' יום ללידה, מותרת באכילת בשר ומז' אב ואילך נוהגים להמנע, וכן הדין במינקת שכשאינה אוכלת בשר חלב התינוק רע, מותרת באכילת בשר, וכן הדין במעוברת שזקוקה לאכול בשר, וכן הדין בחולה.

לד. אף מיץ ענבים אין לשתות בימים אלו.

לה. בהבדלה במוצאי שבת זו, יש נותנים את הכוס לקטן שהגיע לגיל חינוך אבל אינו יודע להתאבל על ירושלים, ומכיון שיש להקפיד לתת לקטן שהגיע לגיל חינוך וכן יש להקפיד שהקטן ישתה מלוא לוגמיו ואין ברור מה הגיל שאינו יודע להתאבל על ירושלים, לכן המנהג הוא שהמבדיל שותה את כוס היין או המיץ ענבים.

לו. עוגות שטעם היין ניכר בהם יש מחמירים שלא לאכלם בימים אלו.

לז. בשבת זו מותר לאכול בשר ולשתות יין, אך בשאר סעודות מצוה יש בכך הרבה פרטים.

משא ומתן

מבואר בגמ' יבמות (מג ע"ב) "מראש חודש ועד התענית העם ממעטין בעסקיהן מלישא ומליתן, מלבנות ולנטוע" וכו'. ויש לעיין מה ביאור הדבר "ממעטין" במשא ומתן, האם הכוונה שממעטים לגמרי או שעושים רק את הנצרך ולא כשאר הימים. ודנו בזה התוס' ביבמות (שם בע"א ד"ה מלישא) ובמגילה (ה ע"ב ד"ה ממעטין), ומבואר שם בתוס', דאם "ממעטין מלישא וליתן" היינו במשא ומתן של שמחה כגון צרכי חופה, בזה "ממעטין" היינו די ש למעט לגמרי, אך אם הפירוש "ממעטין מלישא וליתן" הוא לאו דוקא במשא ומתן של שמחה, אז "ממעטין" היינו שעושים את הנצרך ולא כשאר הימים. וכן הוא במשנ"ב (סי תקנא סק"א) שיש חילוק בין משא ומתן של שמחה לשאר משא ומתן. ובע"ה להלן יבואר דינים העולים מזה.

הלכה נוספת מבואר בטור (סי' תקנא ס"ז) דבגדים חדשים אסור לתקן בשבוע שחל להיות בו ט' באב. ומקור הדין בירושלמי בפ' מקום שנהגו "נשי דנהיגי דלא למשתי עמרא מגו דעייל אב מנהגא" בגלל שבטלה אבן השתיה, וכיון שהשתי אסור כ"ש תיקון בגדים חדשים וראוי להחמיר בזה מר"ח דהיינו נמי בכלל מיעוט שמחה, עכ"ד הטור. והרמ"א הוסיף שה"ה שלא לקנות בגדים, והיינו דקניית בגדים גם כלול בתיקון בגדים. מבואר מזה שבבגדים יש דין נוסף שלא לקנותם מלבד הדין שממעטים במשא ומתן, ועפ"י יתבאר בע"ה הדינים דלהלן.

לח. אין לקנות תכשיטים כל תשעת הימים.

לט. אין לקנות כלי כסף וזהב וכן יש להקפיד שלא לקנות דברים יקרי ערך.

מ. יש למעט בקניית צלחות וסירים וסכו"ם וכן שאר דברים שלא נצרכים לתשעת הימים, אך אם הם נצרכים לימים אלו מותר לקנותם.

מא. אין לקנות בגדים בתשעת הימים ואף בגדים שאינן חשובים ואף שאין מברכים עליהם שהחיינו.

מב. אם יש מכירה עם מבצעי הנחה מיוחדים שלא יהיו לאחר תשעת הימים, מותר לקנות גם בתשעת הימים.

מג. מתנות לאשה למטרת שלום בית מותר לקנות בתשעת הימים דנחשב צורך מצוה והכל לפי העניין.

לעילוי נשמת

ר' יצחק מאיר בן משה ז"ל
נלב"ע ח אב תשמ"ח

לתרומות והנצחות, להערות
והארות, ולקבלת העלון במיל ניתן
ליצור קשר 052-7175517
a0527175517@gmail.com

להצלחת
אילה בת הודיה חנה